

CYNGOR SIR YNYS MÔN <u>Templed Adroddiad Sgriwtini</u>	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	21 Mehefin, 2023
Pwnc:	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Gwynedd a Môn
Pwrpas yr Adroddiad:	1. Adolygu trefniadau cyflawni'r BGC 2. Monitro cynnydd y BGC o ran gweithredu Cynllun Llesiant 2023-2028
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng Dylan Rees
Aelod(au) Portfolio:	Cyng Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth:	Dylan Williams, Prif Weithredwr
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Sandra Thomas, Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd a Môn 01286 679906 sandrallynnethomas@gwynedd.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	

1 – Argymhelliad/Argymhellion

Gofynnir i'r Pwyllgor Craffu:

1. Adolygu a chynnig sylwadau ar drefniadau cyflawni'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.
2. Adolygu cynnydd y BGC o ran gweithredu Cynllun Llesiant 2023-2028.

2 – Cyswilt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Eraill

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi ymrwmo i'r egwyddorion o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Cyngor yn darparu amrywiaeth o wasanaethau fydd yn cyflawni eu hamcanion llesiant unigol, yn ogystal â chyfrannu at, a chefnogi amcanion llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

3 – Egwyddorion fel canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cynorthwyo Aelodau wrth graffu ar y pwnc:-

- 3.1** Yr effaith y mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau [ffocws ar y cwsmer/dinesydd]
- 3.2** Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd [ffocws ar werth]
- 3.3** Edrych ar unrhyw risgiau [ffocws ar risg]
- 3.4** Sgriwtini'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu sicrhau ansawdd [ffocws ar berfformiad ac ansawdd]
- 3.5** Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
 - Hirdymor
 - Atal
 - Integreiddio

- Cydweithio
- Cynnwys

[ffocws ar lesiant]

3.6 Effeithiau posibl y byddai'r penderfyniad hwn yn ei gael ar:

- y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010
- y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (wrth wneud penderfyniadau strategol)
- y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

[ffocws ar gydraddoldeb a'r Gymraeg]

4 - Cwestiynau Sgriwtini Allweddol

1. *Gyda'r Cynllun Llesiant newydd ar y gweill, i ba raddau mae'r trefniadau presennol yn cefnogi'r cyflawni?*
2. *Pa werth ychwanegol sydd wedi ei amlygu drwy gydweithio?*
3. *I ba raddau y gwelwyd bod yr argyfwng costau byw wedi effeithio ar allu partneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus i gyflawni yn erbyn y targedau allweddol?*
4. *Adroddir bod nifer o ffrydiau gwaith wedi derbyn sylw yn ystod 2022/23. Sut mae'r gwersi wedi'u hystyried ar gyfer y Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn newydd (2023/2028)?*
5. *Pa gyfleon, heriau a risgiau sy'n wynebu'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wrth symud ymlaen?*

5. Cefndir / Cyd-destun

5.1 Cefndir:

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r ddeddf yn seiliedig ar yr egwyddor o ddatblygiad cynaliadwy ac mae'n gosod dyletswydd ar gyrff cyhoeddus i osod a chyhoeddi amcanion llesiant a chymryd pob cam rhesymol i gyflawni'r amcanion hynny.

Sefydlodd y Ddeddf y Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) hefyd gydag aelodau'n cynnwys uwch gynrychiolwyr o gyrff cyhoeddus a'r trydydd sector. Mae'r BGC yn gweithio ar y cyd fel partneriaid i sicrhau bod eu cynlluniau strategol yn cyd-fynd ag amcanion llesiant lleol ac yn cefnogi'r gwaith o'u cyflawni ac i'r gwrthwyneb; ac yn sicrhau bod cyfraniad y BGC yn ychwanegu gwerth y tu hwnt i gynlluniau'r sefydliadau statudol eu hunain.

Bob pum mlynedd, mae'n rhaid i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus baratoi a chyhoeddi asesiad o gyflwr llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yn eu hardaloedd a defnyddio hwn fel sail i'r Cynllun Llesiant ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Un o'r prif heriau i'r Bwrdd yw sefydlu lle gallwn ychwanegu'r gwerth mwyaf a gwneud gwahaniaeth gyda'n gilydd, gyda'r adnoddau a'r capasiti cyfyngedig sydd ar gael i ni. Wrth ddatblygu'r Cynllun Llesiant, cawsom sgysiau am ble y gallwn wneud y cyfraniad mwyaf heb ddyblygu'r gwaith da sydd eisoes ar y gweill mewn partneriaethau a sefydliadau eraill. Mae'r Bwrdd wedi dysgu o brofiad ac wedi addasu ei strwythurau dros y cyfnod.

5.2 Amcanion Cynllun Llesiant 2023-28:

Cyhoeddwyd Cynllun Llesiant 2023-28 Gwynedd a Môn ym mis Mai 2023. Mae tri **Amcan Llesiant penodol, sef:**

- *Rydym am weithio gyda'n gilydd i liniaru effaith **tlodi** ar lesiant ein cymunedau.*

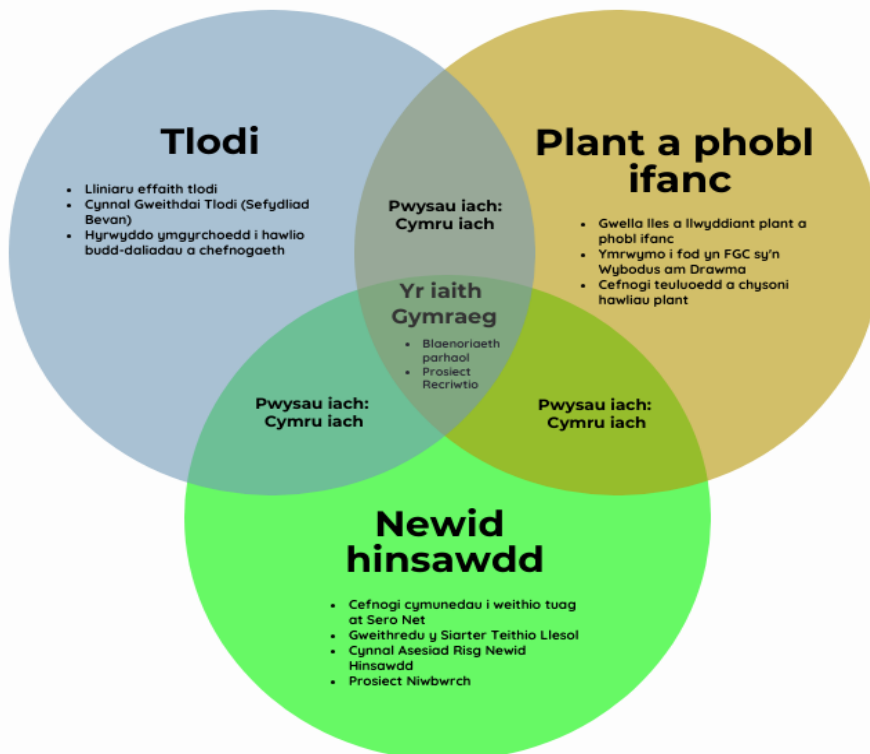
- Rydym am weithio gyda'n gilydd i wella lles a llwyddiant ein **plant a phobl ifanc** er mwyn gwireddu eu llawn botensial.
- Rydym am weithio gyda'n gilydd i gefnogi ein gwasanaethau a'n cymunedau i symud tuag at **Sero Net Carbon**.

Mae methodoleg System Gyfan a Pwysa Iach: Cymru Iach wedi ei fabwysiadu felfel llinyn euraid drwy'r gwaith yma. [Pwysau Iach: Cymru Iach](#) (PICI) yw strategaeth hirdymor Llywodraeth Cymru i atal a lleihau gordewdra yng Nghymru trwy gyfrwng dull system gyfan. Lanswyd y strategaeth 10 mlynedd hon yn 2019, ac mae'r sylw pennaf ar arweinyddiaeth a galluogi newid trwy gyfrwng dull sy'n seiliedig ar systemau a wnaiff roi sylw i arweinyddiaeth, cydweithredu a chyfranogi lleol, a galluogi gweithredu lleol.

Yn y cyd-destun hwn, mae defnyddio dull systemau cyfan yn golygu gweithio ar y cyd â phawb (gweithwyr proffesiynol a chymunedau lleol) a all ddylanwadu ar lif dewisiadau bwyd iach a fforddiadwy a chreu cyfleoedd i alluogi pobl i symud mwy. Trwy weithio yn y dull hwn, gallwn weithio ar yr un pryd i leihau anghydraddoldebau iechyd ac arafu'r newid yn yr hinsawdd.

Mae'r **iaith Gymraeg** yn flaenoriaeth parhaol i'r Bwrdd ac rydym yn ei hyrwyddo ym mhob maes o'n gwaith.

Cyflawni y Cynllun Llesiant Cyfnod 1 - 2024-2025

Bydd y Cynllun Cyflawni hwn yn destun adolygiad parhaus gan y BGC i sicrhau cynnydd. Mae'r trefniadau canlynol wedi'u rhoi ar waith:

Oherwydd llwyddiannau blaenorol a ffocws parhaus yr Is-grŵp Iaith Gymraeg, cytunodd y BGC y dylai barhau yn ei ffurf bresennol – dan gadeiryddiaeth Dr Lowri Hughes o Brifysgol Bangor. Yn dilyn asesiad academiaidd annibynnol o effeithiolrwydd is-grwpiau BGC eraill, penderfynwyd bwrw ymlaen â'r argymhelliad i sefydlu grwpiau Tasg a Gorffen â mwy o ffocws gweithredol ar gyfer pob cam gweithredu.

Felly, bydd pob un o'r camau gweithredu sydd wedi'u blaenoriaethu o dan y tri phrif amcan yn cael eu rhoi ar waith gan Grŵp Tasg a Gorffen gyda staff gweithredol o sefydliadau sy'n aelodau o'r BGC yn cydweithio i gyrraedd y nod tymor byr. I gefnogi'r gwaith, byddwn yn defnyddio methodoleg Dull System Gyfan ar gyfer Pwysau Iach: Cymru Iach gyda mewnbwn gan gydweithwyr lechyd Cyhoeddus Cymru.

Mae'r Grwpiau Tasg a Gorffen sydd eisoes ar waith ar gyfer Cynllun Cyflawni 2024 – 2025 yn cynnwys:

Amcan/ Gweithred (Gweler y diagram Venn uchod)	Gweithredu
Amcan Tlodi:	
▪ <i>Cynnal Gweithdai Sefydliad Bevan</i>	<i>Grŵp Tasg a Gorffen</i>
▪ <i>Hyrwyddo ymgyrchoedd hawlio budd-daliadau</i>	<i>Tim Cefnogi yn cydlynu</i>
Amcan Plant:	
▪ <i>Bod yn BGC sy'n Wybodus am Drawma</i>	<i>Grŵp Tasg a Gorffen</i>
▪ <i>Cefnogi teuluoedd a chysoni hawliau plant</i>	<i>Grŵp Tasg a Gorffen</i>
Amcan Newid Hinsawdd:	
▪ Gweithredu'r Siarter Teithio Llesol	<i>Grŵp Tasg a Gorffen</i>
▪ Cynnal Asesiad Risg Newid Hinsawdd ar ôl-troed BGC Gwynedd a Môn	<i>Grŵp Tasg a Gorffen gyda Cyfoeth Naturiol Cymru yn arwain</i>
• Hacathon Niwbwrch - Treialu dull gwahanol, cydweithredol o fynd i'r afael â mater arwyddocaol ond cyffredin ar lefel gymunedol benodol (Cronfeydd rhanbarthol wedi'u dyrannu i ariannu peilot).	<i>Grŵp Tasg a Gorffen – gyda CSYM, CNC a Tîm Cefnogi'r BGC.</i>
Blaenoriaeth y iaith Gymraeg:	
Mae'r ganolfan Gymraeg ar gyfer cynllunio ieithyddol (IAITH cyf) wedi'i chomisiynu i ymchwilio i heriau a llwyddiannau cynllunio gweithlu dwyieithog ymhlith sefydliadau sy'n rhan o'r tri Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yng Ngogledd Cymru. Gofynnwyd i IAITH archwilio pam fod sefydliadau cyhoeddus ar draws gogledd Cymru yn cael trafferth recriwtio staff i swyddi Cymraeg eu hiaith, ac a oedd yr ateb yn gorwedd o fewn y prosesau recriwtio eu hunain. Dyddiad cwblhau y prosiect = 30/04/24	<i>Is-grŵp Iaith Gymraeg</i>

5.2 Monitro:

Mae'r Gweithgorau Tasg a Gorffen a nodir uchod yn atebol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â chyflawni unrhyw waith a gomisiynir. Byddent yn diweddarau'r Bwrdd ar gynnydd yn chwarterol, ac yn ystod cyfarfodydd y Bwrdd ceir her a thrafodaeth ar yr adroddiadau o gynnydd maent yn eu cyflwyno.

Mae gan dîm cefnogi'r Bwrdd hefyd rôl i'w chwarae rhwng cyfarfodydd y Bwrdd i gefnogi a chynnal gwaith yr is-grwpiau. Yn ogystal mae adroddiad blynyddol yn cael ei gyhoeddi gan y Bwrdd sy'n crynhoi cynnydd wrth i'r Bwrdd weithio tuag at gyflawni ei amcanion strategol.

5.5 Trefniadau Craffu:

Mae gwaith y Bwrdd yn cael ei wirio'n gyson gan Bwyllgorau Craffu / Sgriwtini Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn.

Mae'r Ddeddf Llesiant a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig yn nodi 3 rôl ar gyfer pwyllgorau sgriwtini Awdurdodau Lleol wrth ddarparu atebolrwydd democrataidd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant

6 – Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb [gan gynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]**6.1 Yr effeithiau posibl ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010**

Ni nodwyd unrhyw effaith negyddol ar ôl ei chwblhau ar yr AEC

6.2 Yr effeithiau posibl ar y rhai sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol yn eu bywydau (penderfyniadau strategol)

Ni nodwyd unrhyw effaith negyddol

6.3 Yr effeithiau posibl ar y cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg

Mae Tim Cefnogi'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus eisoes wedi rhoi ystyriaeth, ac yn cydnabod yr angen am asesiadau effaith (e.e. Iaith a Chydraddoldeb), a bydd asesiadau yn cael eu datblygu a'u defnyddio pan fydd y Bwrdd yn ymgysylltu a'n cymunedau ar bwyntiau penodol ac ar gyfer diweddarau'r Asesiadau Llesiant.

7 – Goblygiadau Ariannol

Dim

8 – Atodiadau**9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):**

Cynllun Llesiant Gwynedd a Mon 2018-23
Asesiadau Llesiant Gwynedd a Mon 2022
Cynllun Llesiant Gwynedd a Môn 2023-28